



PASEANDO POLO CAMIÑO PORTUGUÉS VILABOA

Por: Pepy Clavijo

No n.º 6, especial de agosto 2002, o meu artigo versou sobre as rúas pontevedresas no Camiño Portugués. Hoxe quixera comentar algo sobre Vilaboa (o Xardín do Morrazo) por atoparse no Camiño que vai dende Lisboa a Santiago e por ser o lugar onde exerzo a miña profesión docente dende hai moitos anos.



O seu nome significa "Villa buena"; é un nome que se repite con moita frecuencia en toda a xeografía galega, pero esta, á que me refiro, ten apelido: Vilaboa do Morrazo.

É un lugar privilexiado pola súa situación, entre Pontevedra e Vigo, que soubo manter o seu aspecto rural, conservando o seu entorno con lugares sen

par, tales como o Miradoiro de Cotorredondo, que foi construído polo consorcio forestal para controlar os incendios que puidese haber na Península do Morrazo e hoxe cumpre con outro fin como é o de ofrecer ós visitantes unha grande panorámica dende os miradoiros das súas tres plantas. Nos días claros pódense observar as rúas de Arousa, Pontevedra e Vigo.

O lago de Castiñeiras (550 m. sobre o nivel do mar) constitúe un magnífico parque natural, amplísimo, que serve de recreo e espallamento tanto a marinenses como a pontevedreses, e que nos días calorosos de verán poden gozar da natureza sen afastarse moitos quilómetros das súas cidades.

Nesta zona atópanse numerosas mámoas e restos megalíticos, máis dun centenar de piornos repartidos por todo o Concello. Algúns con máis dun século de antigüidade e de gran tamaño, como o da horta parroquial que consta de tres filas de doce pés, o que fai un total de 36.

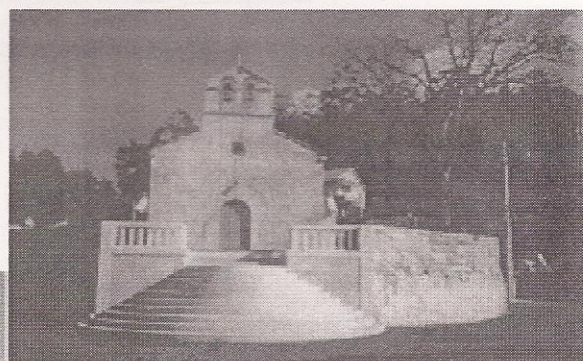
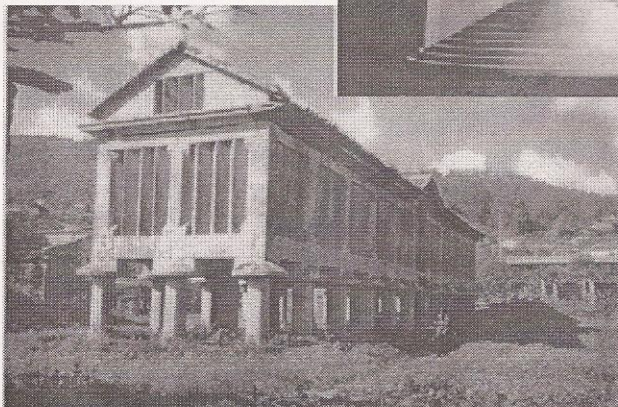
A historia de Vilaboa está ligada a

dous feitos importantes: a batalla de Rande e as salinas de Ulloá. A primeira tivo lugar os días 23 e 24 de outubro de 1702. Unha escuadra anglo-holandesa con 10.000 homes mandados polo almirante Rooke ancoraron na ría, ergueron baterías e desembarcaron á metade dos homes. Os navíos franco-españóis mandados por Chaterenau e Velasco non puideron competir cos corsarios e víronse na obriga de renderse, non sen antes tirar ó mar tódalas riquezas que traían de América. O almirante Velázquez mandou tamén queimar os transportes pero os ingleses apoderáronse de 13 galeóns e aínda perderon 800 homes, as perdas humanas pola parte española case a triplicou.

En canto ás salinas do Ulloá, das que aínda existen restos, ían paralelas á costa entre os barrios de Paredes e de Acuña, lindando ó oeste co de O Toural, situadas no fondo da ría de Vigo e incluídas dentro da Enseada de San Simón.

Tiveron a súa maior actividade no s. XVIII, cando foron explotadas polos Jesuitas, cuxo colexio se atopaba en Pontevedra.

Ó ser expulsados, en 1783, pasaron a mans de distintos propietarios ata que os temporais de 1927 destruíron parte das instalacións, influíndo tamén



-Igrexa de Santa Cristina.
-Piorno da Casa Rectoral.

no seu deterioro a polémica habida entre os relixiosos e os veciños do lugar que reivindicaban a propiedade.

Posúe Vilaboa cinco igrexas parroquiais, todas de estilo románico. A de San Martiño, que é o patrón, atópase en O Toural, moi preto do Concello, construída en 1387; a súa festividade é o 11 de novembro, San Martiño, aquel santo que dividiu a súa capa para amparar a un mendigo.

A de San Adrián de Cobres é do s. XV, a de Santa Columba de Bértola do XVI, a de San Andrés de Figueirido tamén deste mesmo século, a máis moderna é a de Santa Cristina de Cobres (s. XVIII).

Preto do concello atópase un peto de ánimas que ten a orixinalidade de mostrar ademais das do purgatorio, as do inferno.

É un retablo de pedra, que debeu estar policromado, dividido en dúas partes. Na parte superior está o Purgatorio con cinco almas, tres das cales son relixiosos, bispos ou curas, o segundo pola esquerda mostra tonsura da súa cabeza.

Na parte inferior, o inferno, ten seis figuras. A que leva coroa, parece o demo e hai outra con cornos e monstros.

Coroa o conxunto un cruceiro que mostra na parte dianteira unha imaxe da Virxe.

É un peto distinto ós demais, xa que contén elementos pouco frecuentes noutros da provincia.

LENDADA "PEDRADOS CARALLETES"
(navallas)

Procede de Vilaboa

Esta inscrición aparece en "a pedra dos caralletes" que se atopa no peirao do lugar de Acuña.

Cóntase que había unha moza, Aniña do Con,

moi guapa que non quería saber nada de matrimonio. Todo o pobo preguntáballe:

- ¿Cando te casas Ana?

Ela respondía sempre que cando a pedra baixara á praia. Referíase a unha gran rocha granítica que estaba preto de Postemirón (outro lugar da parroquia).

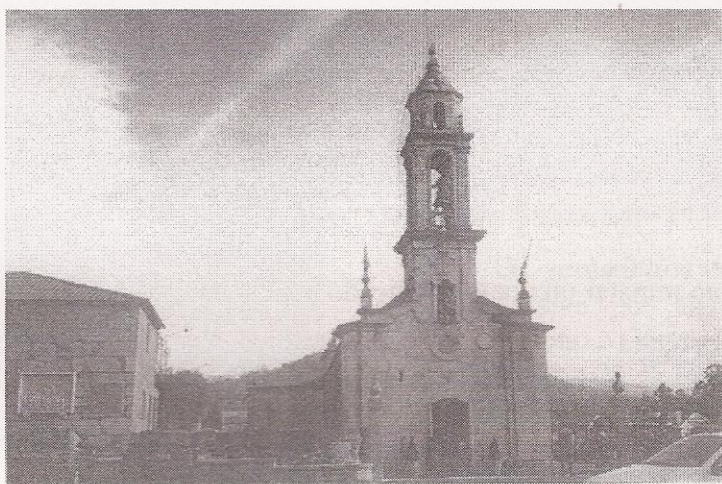
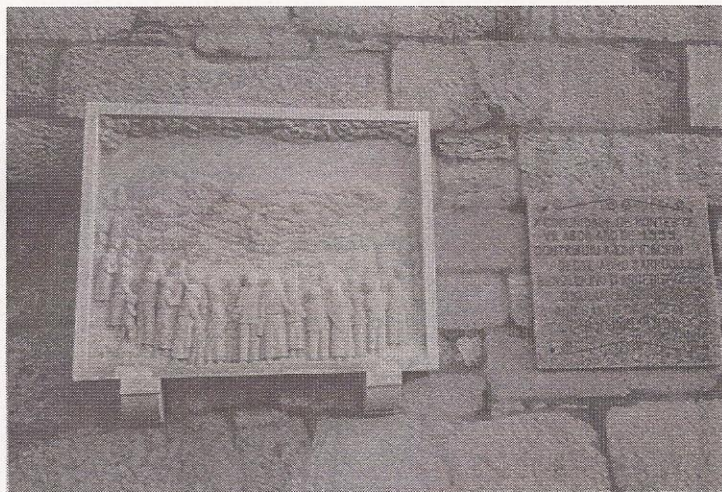
Un día houbo un enorme ruído e a pedra descendeu monte abaixo, ata colocarse onde hoxe se atopa. Todo o pobo pensou na voda pero esta non tivo lugar. A pedra aí continúa e din, os máis vellos do lugar, que se se move, debaixo dela pode haber ouro ou veneno. Se hai ouro. Vilaboa será rica, pero si hai

veneno o pobo desaparecerá. Ante a dúbida a pedra non se toca.

Hai outra lenda relacionada coa casa e granxa da Torre, onde se atopa a capela do "Buen Jesús", coñecida antigamente como do "Dulce nombre de Jesús". A imaxe representa a un Cristo xacente dentro dunha urna de cristal, cunha antigüidade de máis de 600 anos.

Conta a tradición que este Cristo era moi milagroso. Intentaran roubalo en numerosas ocasións. Fai uns 300 anos conseguírono, sacárono da capela e foi transportado a ombros cara a Marín, ó chegar a Cotorredondo, a imaxe pesaba demasiado e tiveron que abandonala na metade do camiño. Milagrosamente a imaxe volveu ó seu primitivo emprazamento, o que fixo que se incrementara a devoción. Celébrase a festa no mes de outubro cunha

multitudinaria peregrinación procedente de Moaña, Domaio e outros próximos lugares, que repiten exclamacións como: "¡Ai, Santiño, que te quixeron roubar!".



-Igrexa de San Martiño (Emprazamento O Toural)
-A Comunidade de Montes contribuíu a facer máis belo o atrio, dotándoo en 1998 dunha magnífica iluminación.

Existen outras moitas lendas como a do cura que ía a dicir misa a unha igrexa pequena (chámanlle a casa do cura). Sempre facía o percorrido a cabalo. Había unha pedra enorme no camiño e o cabalo, ó chegar á pedra sempre se paraba. O cura acirrou ó cabalo e este tirouno ó chan, sen que o golpe fose demasiado forte. O cura tómao da brida e o cabalo pasa. Isto repítese continuamente (dicíase que a pedra estaba encantada); reúnense os veciños das dez casas que había no entorno e deciden poñer unha cruz. Dende entón pasa o gando sen ningún problema (pasaba tamén coas vacas).

Este é o cruceiro que hai en Acuña, preto da pedra, no lugar do con, aínda que tamén se di que foi obra "dos mouros".

Vilaboa tamén é famosa polos seus carnavais, sobre todo o "da Cardia" aínda que se festexa en todas as parroquias. Os mozos e mozas engalánanse con vestidos e sombreiros moi vistosos. A festa celébrase durante varios días (domingo, luns e martes de entroido), percorrendo os empinados camiños, formando en cada lugar un corro onde cantan e bailan acompañados de gaitas e pandeiretas.

Hai varios grupos diferenciados de participantes as "madamas y galáns" ou "as de branco", ó tempo aparece outro personaxe "O Predicador" e soe finalizar con "A Corrida do Galo" que será do mozo que máis pelexe polo trofeo, se é capaz de librarse dos chamados "vellos da corrida" que impedirán a garrotazos que non o consiga.



Entroido en Vilaboa. "MADAMAS e GALÁNS"

Para rematar un poema dedicado a Vilaboa:

Es vila mariñeira
que espertas de mañá
coas túas risas, cos teus cantos
coas túas praias e os teus portos.

Es vila que eu adoro
polos anos transcorridos
para min es un tesouro
que sempre levarei comigo.

Igual cun soño
cando te deixei
ti virás comigo
e pasará o tempo.

Recordarei a todos:
o barrio de Santa Cristina
terra de grandes cantores
o Toural e Figueirido
Bértola ou Paredes
e San Adrián de Cobres.

Esta lindeza da ría
cos seus montes e as súas illas
pola súa fama de Boa Vila
e polas antigas salinas,
en ti pensarei cada día.